USKONNON

ASEMA

NEUVOSTOLIITOSSA

KANSIKUVA:

Moskovan metropoliitta (arkkipiispa) Nikolai Neuvostoliitossa toukokuussa 1950 käyneen englantilaisen ammattiliittovaltuuskunnan jäsenten seurassa jumalanpalveluksen jälkeen.

G. SPASOV

USKONNON ASEMA NEUVOSTOLIITOSSA

KANSANKULTTUURI OY

Satakunnan Yhteisvoima Oy. — 1952.

1. USKONNON ASEMA VENÄJÄLLÄ ENNEN VALLANKUMOUSTA

Uskonnon asema vallankumousta edeltäneellä Venäjällä oli seuraavanlainen. Hallitsevana valtion uskontona oli kreikkalais-katolilaisuus eli ns. oikeauskoisuus. Kaikkia muita uskontunnustuksia joko vainottiin tahi niitä vain "suvaittiin". Kansalaisilla ei ollut oikeutta vapaaseen uskonnon valintaan. Siirtyminen uskontunnustuksesta toiseen ei myöskään ollut vapaa, sitä rajoitettiin, paitsi siirtymistä kreikkalais-katolilaisuuteen, jota kannustettiin.

Siirtymisestä kristillisestä uskontunnustuksesta ei-kristilliseen rangaistiin kuritushuoneella. Ateismia pidettiin eräänä raskaimmista valtionrikoksista. Henkilöitä, jotka eivät olleet kirkollisessa avioliitossa, vainottiin, heidän lapsiaan pidettiin "laittomasti syntyneinä" ja heidän kansalaisoikeuksiaan rajoitettiin.

Kreikkalais-katolilainen kirkko hallitsevana kirkkona nautti etuisuuksia ja etuoikeuksia, joita muut uskontunnustukset eivät tunteneet. Kreikkalais-katolilaisen kirkon päänä oli itse tsaari. Tämä kirkon alistaminen tsaarin valtaan heijastui maan perustuslaeissakin. Tsaarin valta kirkkoon nähden ilmaistiin seuraavin sanoin:

"Keisari, joka on kristillinen hallitsija, on hallitsevan uskon opinkappaleiden ylin suojelija ja varjelija sekä oikeauskoisuuden ja pyhän kirkon kaiken hurskauden valvoja."

Kirkko hallitsi suunnattoman suurta irtainta ja kiinteää omaisuutta, maatiluksia, se oli suurkapitalisti ja tilanherra, joka riisti työläisiä ja talonpoikia. Tsaarin hallitus käytti kreikkalais-katolilaista kirkkoa ja sen pappeja kansansortamisen välikappaleena ja velvoitti papiston suorittamaan poliisin tehtä-

viä. Papeilta vaadittiin, että he ilmoittaisivat siitä, mikä ripityksessä tulee heidän tietoonsa kansalaisten poliittisesta epäluotettavuudesta.

Kansalliseen sortoon itsevaltaisella Venäjällä liittyivät uskonnolliset vainot niitä rajaseutujen kansoja vastaan, jotka eivät kuuluneet kreikkalais-katolilaiseen kirkkoon. "Tois-uskolaisten", kuten kaikkia ei-kreikkalais-katolilaisia nimitettiin, oikeuksia rajoitettiin heidän pyrkiessään toimiin tahi oppilaitoksiin.

Näin ollen tsaarin Venäjällä ei todellisuudessa ollut omantunnon vapautta, uskontunnustuksen vapautta. Ja tästä johtuukin, että edistyksellisten ihmisten taistelussa tsaarin itsevaltiutta vastaan oli eräänä perusvaatimuksena vaatimus omantunnon vapaudesta, kirkon erottamisesta valtiosta ja koulun erottamista kirkosta, ts. uskonnonvapauden vaatimus.

Jo vuonna 1883, jolloin perustettiin ensimmäinen venäläinen marxilainen ryhmä "Työn vapautus", tämä esitti vaatimuksenaan "rajoittamattoman omantunnon vapauden" ja kaikkien kansalaisten täydellisen tasa-arvoisuuden "uskonnosta ja kansallisesta syntyperästä riippumatta".

Venäjän sosialidemokraattisen puolueen ohjelmassa, jonka Lenin kirjoitti v. 1902, esitettiin myöskin vaatimus säätyjen hävittämisestä ja kansalaisen täydellisen tasa-arvon voimaansaattamisesta sukupuoleen, uskontoon ja rotuun katsomatta. Ohjelma vaati kirkon erottamista valtiosta ja koulun erottamista kirkosta.

2. USKONTOA KOSKEVA NEUVOSTOVALTION LAINSÄÄDÄNTÖ

Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous Venäjällä teki lopun siitä asiaintilasta, joka aikaisemmin vallitsi valtion ja kirkon välisissä suhteissa.

Kysymys uskonnon vapaudesta ja neuvostovaltion suhteesta uskonnollisiin yhteenliittymiin sai periaatteellisen ratkaisun

Neuvostohallituksen tammikuun 23 p:nä julkaisemassa asetuksessa kirkon eroittamisesta valtiosta ja koulun eroittamisesta kirkosta.

Tässä asiakirjassa sanotaan:

1. Kirkko eroitetaan valtiosta.

2. Tasavallan alueella kielletään säätämästä minkäänlaisia paikallisia lakeja tahi päätöksiä, jotka häiritsisivät tai rajoittaisivat omantunnon vapautta, tahi saattaisivat voimaan minkäänlaisia etuisuuksia tai etuoikeuksia kansalaisten uskontunnustuksen perusteella.

3. Jokainen kansalainen saa tunnustaa mitä uskontoa tahansa tahi olla tunnustamatta minkäänlaista. Kaikenlaiset oikeuden rajoitukset, jotka ovat johtuneet jonkin uskon tunnustamisesta tahi tunnustamattomuudesta, peruutetaan.

Huomautus: Kaikista virallisista asiakirjoista poistetaan kaikenlainen viittaus kansalaisten uskontunnustukseen tahi tunnustamattomuuteen.

4. Valtion ja muiden julkis-oikeudellisten yhteiskunnallisten laitosten toimintaan ei liity minkäänlaisia uskonnollisia menoja eikä seremonioita.

5. Uskonnollisten menojen vapaa harjoittaminen turvataan sikäli, kuin ne eivät häiritse yleistä järjestystä ja mikäli niihin ei liity Neuvostotasavallan kansalaisten oikeuksien loukkausta.

Paikallisilla viranomaisilla on näissä tapauksissa oikeus ryhtyä kaikkiin välttämättömiin toimenpiteisiin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttämiseksi.

6. Kukaan ei voi uskonnollisiin katsomuksiinsa vedoten välttyä täyttämästä kansalaisvelvollisuuksiaan.

Poikkeuksia tästä säännöstä voidaan sallia sillä ehdolla, että jokin kansalaisvelvollisuus vaihdetaan toiseen, kansanoikeuden päätöksellä kussakin tapauksessa erikseen.

7. Uskonnollinen valanvannominen peruutetaan. Välttämättömissä tapauksissa annetaan vain juhlallinen lupaus.

8. Siviiliasiain rekisteröinnin suorittavat yksinomaan siviiliviranomaiset: avioliittojen ja syntymäin rekisteriosastot.

9. Koulu eroitetaan kirkosta.

Uskonnon opetus kielletään kaikissa valtion ja yhteisöjen kuin myöskin yksityisissä oppilaitoksissa, joissa opetetaan yleissivistäviä aineita.

Asetus kirkon eroittamisesta valtiosta ja koulun eroittamisesta kirkosta vastaa täydellisesti neuvostovaltion perustajan V. I. Leninin ohjeita uskonnosta. Jo vuonna 1905, ensimmäisen vallankumouksen kaudella, Lenin kirjoitti tästä kysymyksestä:

"Valtiolla ei saa olla mitään tekemistä uskonnon kanssa, uskonnolliset yhteisöt eivät saa olla sidotut valtiovaltaan. Jokaisen täytyy olla täysin vapaa tunnustamaan mitä uskontoa tahansa tai olla tunnustamatta mitään uskontoa, ts. olla ateisti, jollainen jokainen sosialisti tavallisesti onkin. Ei saa olla minkäänlaista eroa kansalaisten oikeuksien välillä heidän uskonnollisten katsomustensa perusteella. Jopa viittauksetkin kansalaisten tähän tai tuohon uskontunnustukseen virallisissa asiakirjoissa on ehdottomasti hävitettävä. Ei saa olla mitään valtiokirkkoa, mitään valtion varojen myöntämistä kirkollisille tai uskonnollisille yhteisöille, joiden täytyy tulla täysin vapaiksi, valtiovallasta riippumattomiksi samoin ajattelevien kansalaisten liitoiksi."

Kirkon erottaminen valtiosta merkitsi, että kaikki uskonnolliset järjestöt, ja ensi sijassa Venäjän kreikkalais-katolinen kirkko, joka oli eroittamaton osa tsaarin itsevaltiuden valtiokoneistoa, vapautettiin niille kuulumattomasta toiminnasta ja ne saivat tilaisuuden keskittää kaiken huomionsa puhtaasti uskonnollisiin kysymyksiin.

Kirkon erottaminen valtiosta merkitsi, etteivät vain itse uskonnolliset järjestöt vapautuneet niille kuulumattomasta toiminnasta, vaan myöskin kaikki kansalaiset vapautuivat pakollisesta osallistumisesta uskonnollisiin järjestöihin.

Kirkon eroittaminen valtiosta merkitsi myös, että valtio lopettaa valtioavun myöntämisen kreikkalais-katoliselle kirkolle.

Kirkon eroittaminen valtiosta ei tietenkään merkitse mahdollisuuden riistämistä papistolta tai uskovaisilta aktiiviseen osal-

listumiseen maan poliittiseen elämään täysiarvoisina kansalaisina.

Päinvastoin, Neuvostoliiton lainsäädäntö suojelee tarkoin kansalaisten oikeuksia ja kieltää kaikenlaisen kansalaisoikeuksien rajoittamisen uskonnollisten vakaumusten perusteella.

Neuvostoliitossa ovat kaikki olemassaolevat uskonnot tasaarvoisia valtioon nähden. Valtio ei myönnä millekään uskonnolle mitään etuoikeuksia toiseen nähden, vaan se esittää niille kaikille yhtäläisen ja yhden ainoan vaatimuksen — olla loukkaamatta maan lakeja. Ilmeistä on, että vain tällaisen järjestyksen vallitessa voidaan puhua todellisesta, eikä muodollisesta uskonnon vapaudesta.

Uskonnollisten järjestöjen toiminta Neuvostoliitossa suuntautuu uskovaisen väestönosan uskonnollisten tarpeiden tyydyttämiseen. Tämä ei merkitse, että uskonnolliset järjestöt ja papisto ovat sivussa niistä kysymyksistä, jotka ovat neuvostoihmisten huomion kohteena. Ne osallistuvat aktiivisesti taisteluun rauhan puolesta, kehoittavat kannattajiaan tukemaan yleisen rauhan saavuttamiseen tähtääviä neuvostovaltion ja yhteiskunnan toimenpiteitä, pitäen tätä toimintaa uskonnollisen velvollisuutensa täyttämisenä.

Koko Neuvostoliiton ja eri tasavaltojen mitassa pidettyihin rauhanpuolustajien konferensseihin osallistuivat aktiivisesti kaikkien uskontokuntien johtajat, huomattavat kirkolliset arvohenkilöt ja tavallisen papiston edustajat. Eräät kirkonmiehet, kuten metropoliitta Nikolai, ovat tunnetut kaukana Neuvostoliiton rajojen ulkopuolella huomattavina rauhantaistelijoina.

Uskonnollisten yhteenliittymien edustajat esiintyvät näissä konferensseissa omissa nimissään ja uskovaisten nimissä.

Niinpä professori I. I. Stankevitshus, joka johtaa Kaunasin arkkipiispakuntaan kuuluvia Kaishadorin ja Wilkawishin hiippakuntia, lausui puheessaan Rauhanpuolustajien Maailmankongressissa lokakuussa 1950:

"Olen iloinen, että olen saanut tilaisuuden esiintyä tässä kongressissa Neuvosto-Liettuan kaikkien katolilaisten nimessä . . ."

Neuvostoliitossa ja kansandemokratian maissa on jo sellaiset elämänmuodot, joiden vallitessa kielen, rodun ja uskontunnustuksen erilaisuudet eivät estä ihmisiä olemasta kanssakäymisissä keskenään ja auttamasta toisiaan."

Uskonnolliset järjestöt Neuvostoliitossa eivät perusta omia poliittisia ryhmiään tai puolueitaan eivätkä suorita mitään erillistä työtä erilaisten väestöryhmien — naisten, nuorison, lasten ym. keskuudessa. Uskonnollisten järjestöjen käyttöön annettu valtion omaisuus (rukoushuoneet, jumalanpalvelukseen käytettävät välineet) määrätään käytettäväksi yksinomaan suoranaiseen tarkoitukseensa. Väestön monilukuisten ja erilaisten tarpeiden tyydyttäminen sitävastoin tapahtuu valtion, ammattiliittojen ja osuustoimintajärjestöjen linjaa, jotka palvelevat koko väestöä, kansallisuudesta tai uskonnosta riippumatta.

Poikkeuksetta kaikki uskonnolliset järjestöt johtajineen ja kannattajineen hyväksyvät täydellisesti säädetyn järjestyksen, jonka mukaan uskonnolliset järjestöt keskittävät pääasiallisen toimintansa väestön uskonnollisten tarpeiden tyydyttämiseen, ja kaikki uskonnot ovat yhdenlaisessa asemassa lain edessä.

"Evankeelisten baptistien yleisliittolaisen Neuvoston" johtaja J. I. Zhidkov kirjoitti tästä asiasta "Bratski Viestnik" nimiseen aikakauslehteen:

"Lokakuun vallankumous on meille uskovaisille tärkeä siksi, että se antoi vapauden kaikille uskonnollisille järjestöille. Se on asettanut ne samanlaisiin olosuhteisiin lain edessä. Nykyään ei ole hallitsevaa kirkkoa ja lahkolaisia, vaan on erilaisiin uskonnollisiin suuntiin kuuluvia uskovaisia ihmisiä, jotka saavat täysin vapaasti suorittaa jumalanpalvelusta omantuntonsa käskyn mukaan. Erittäin tärkeitä helpotuksia Lokakuun vallankumous toi kaikille niille kansan uskonnollisille seuroille, seurakunnille ja yksityisille henkilöille, joita nimitettiin lahkolaisiksi ja vanhauskoisiksi ja joita vanhan järjestelmän vallitessa ahdistettiin ja vainottiin uskon asian vuoksi. Niille myönnettiin kaikki oikeudet, jotka ovat välttämättömiä uskontunnustuksen vapaudelle ja julkiselle jumalanpalvelukselle."

Taka-Kaukasian muhamettilaisten hengellisen hallinnon puheenjohtaja Sheil-ul- Islam Ali Zade sanoi lehtimiesten haastattelussa heinäkuussa 1951:

"Ennen vallankumousta meidän maassamme muhamettilaiset saivat kärsiä uskonnollista sortoa. Nyt ovat kaikki uskonnot Neuvostoliitossa tasa-arvoisessa asemassa ja Stalinilainen Perustuslaki turvaa täydellisen uskonnonvapauden.

Kaukasian ja Keski-Aasian muhamettilaisten moskeijat ja uskonnolliset seurakunnat toimivat vapaasti. Neuvostovallan aikana ovat muhamettilaiset saaneet maistaa valistuksen ja todella korkean kulttuurin hedelmien makeutta.

Tavallisten muhamettilaisten talonpoikien ja työläisten lapset osallistuvat aktiivisesti valtion hallintaan, ovat ministereinä, tehtaiden ja tiedelaitosten johtajina."

Kaikkien uskonnollisten järjestöjen ollessa tasa-arvoisia lain edessä ne eivät joudu riippuvuuteen toisista järjestöistä, ja tämä seikka tekee kestävämmäksi sen vapauden, jota ne nauttivat.

Näin ollen Neuvostoliiton lainsäädäntö ja sosialistisen yhteiselämän vakiintuneet säännöt turvaavat mahdollisimman täydellisesti uskonnon vapauden.

Neuvostoliiton lakien mukaan on jokaisella kansalaisella oikeus uskonnon valintaan, mutta myöskin oikeus olla tunnustamatta mitään uskontoa, ja samoin oikeus harjoittaa uskonnonvastaista propagandaa, nauttien tällöin täysiä kansalaisoikeuksia ilman minkäänlaisia rajoituksia.

Keskustelussa ensimmäisen amerikkalaisen työläisvaltuuskunnan kanssa lokakuun 9 p:nä 1927 neuvostokansan johtaja J. V. Stalin vastasi valtuuskunnan tekemään kysymykseen uskonnon asemasta Neuvostoliitossa:

"Maamme lainsäädäntö on sellainen, että jokaisella kansalaisella on oikeus tunnustaa mitä uskontoa tahansa. Se on kunkin omantunnon asia. Juuri tämän vuoksi saatoimmekin voimaan kirkon eroittamisen valtiosta. Mutta saattaessamme voimaan kirkon eroittamisen valtiosta ja julistaessamme uskonnon vapauden me samalla säilytimme jokaiselle kansalaiselle

oikeuden taistella vakuuttamisen, propagandan ja agitation avulla tätä tai tuota uskontoa vastaan, kaikenlaista uskontoa vastaan."

Kirkon erottamista valtiosta ja koulun erottamista kirkosta koskevan asetuksen perusteella on poistettu uskonnolliset menot ja seremoniat valtion- ja muista yhteiskunnallisista laitoksista. On poistettu käytännöstä uskonnollinen valanvannominen, ja siviiliasioiden rekisteröinnin suorittavat valtion laitokset. Niissä rekisteröidään syntymiset, avioliitot ja kuolemiset. Tästä riippumatta voi jokainen kansalainen, joka sitä haluaa, ristiä lapsensa, viettää häänsä jne. oman uskontonsa tavan mukaan. Mutta näillä uskonnollisilla toimituksilla ei ole juriidista merkitystä. Toisaalta ne eivät myöskään millään tavoin vähennä kansalaisen oikeuksia eivätkä anna hänelle mitään etuoikeuksia. Valtio katsoo nämä uskonnolliset toimitukset kansalaisen yksityisasiaksi eikä puutu niihin.

Tehtaissa, virastoissa, kollektiivitalouksissa, oppilaitoksissa ja armeijassa ei tehdä mitään eroa uskontunnustuksen perusteella eikä tehdä minkäänlaista jakoa uskovaisiin ja ei-uskovaisiin. Työpaikkaan tai oppilaitokseen astuttaessa, tämän tai tuon yhteiskunnallisen järjestön jäseneksi liityttäessä ei kukaan ole oikeutettu vaatimaan eikä kukaan velvollinen antamaan tietoja uskonnollisista vakaumuksista. Maassamme ei kerätä minkäänlaista tilastoa eikä pidetä minkäänlaista luetteloa kansalaisista uskontunnustuksen mukaan.

Neuvostoliiton lait kieltävät kaikenlaisen kansalaisten oikeuksien kaventamisen tahi vainoamisen uskonnollisten vakaumusten vuoksi, ja myöskin uskovaisten uskonnollisten tunteiden loukkaamisen. Neuvostolakien mukaan saatetaan vastuuseen henkilöt, jotka estävät uskovaisia suorittamasta uskonnollisia menojaan.

Asetus kirkon eroittamisesta valtiosta ja koulun eroittamisesta kirkosta vapautti Neuvostoliiton alueella asuvat kansat siitä asiaintilasta, että heille voitiin väkisin tyrkyttää jotakin uskontunnustusta, ja antoi jokaiselle kansalaiselle täyden mah-

dollisuuden menetellä uskontoa koskevissa kysymyksissä sisäisen vakaumuksensa mukaan.

Alustuksessaan Neuvostoliiton perustuslain luonnoksesta Neuvostojen VIII edustajakokouksessa v. 1936 lausui J. V. Stalin, kosketellessaan luonnoksen ollessa koko kansan käsiteltävänä tehtyjä muutos- ja lisäysehdotuksia:

"Edelleen on tehty Perustuslain luonnoksen 124. artiklaan muutosehdotus, jossa vaaditaan tämän artiklan muuttamista siihen suuntaan, että olisi kiellettävä uskonnollisten menojen harjoittaminen. Olen sitä mieltä, että tämä muutosehdotus on hylättävä, sillä se ei vastaa Perustuslakimme henkeä."

Uskonnonvapaus, joka oli julistettu Neuvostovaltion asetuksessa tammikuun 23 päivältä 1918, varmistettiin Neuvostoliiton Perustuslain 124. artiklassa. Tässä artiklassa sanotaan:

"Kansalaisten omantunnonvapauden turvaamiseksi on kirkko Neuvostoliitossa erotettu valtiosta ja koulu kirkosta. Uskonnollisten menojen harjoittamisen vapaus ja uskonnonvastaisen propagandan vapaus tunnustetaan kaikille kansalaisille."

3. PAPISTON JA USKOVAISTEN SUHTAUTUMINEN ASETUKSEEN KIRKON EROTTAMISESTA VALTIOSTA

Kirkon eroittamiseen valtiosta ja koulun eroittamiseen kirkosta suhtautuivat papisto ja eri uskontokuntiin lukeutuneet uskovaiset eri tavalla. Huomattava osa papistoa ja uskovaisia suhtautuivat siihen myönteisesti, koska tämä asetus teki lopun valtion elinten sekaantumisesta uskonnollisten järjestöjen elämään.

Toukokuussa 1944 kuollut huomattava kirkon edustaja, Moskovan ja koko Venäjän patriarkka Sergei kirjoitti:

"Neuvostovallan asetus omantunnonvapaudesta, uskontunnustuksen vapaudesta poisti sen sorron, joka oli painanut Kirkkoa monet pitkät vuodet, vapautti Kirkon ulkoisesta holhouksesta. Tämä on tuottanut Kirkon sisäiselle elämälle tavattoman suurta hyötyä. Asetus antaa vapauden ja takaa vapauden koskemattomuuden kaikille uskonnollisille yhteisöille. Mitä suurin siunaus on meidän Oikeauskoiselle Kirkollemme, että se on lakannut olemasta hallitsevana tässä suhteessa, jonkinlaisena itsevaltiuden pönkkänä, toisten uskontunnustusten uskonnollisen omantunnon kahlehtijana."

Eräät korkeampaan papistoon kuuluvat henkilöt, jotka olivat tottuneet vuosisatoja kestäneeseen järjestykseen, pysyivät Neuvostovallan ensimmäisinä vuosina edelleenkin itsevaltaisen järjestelmän kannattajina, tämän järjestelmän, joka antoi kreikkalais-katoliselle kirkolle kaikenlaisia etuisuuksia ja etuoikeuksia. Menetettyään etuisuutensa ja etuoikeutensa he alkoivat kiihkeästi vastustaa kirkon eroittamista valtiosta ja koulun eroittamista kirkosta koskevan Neuvostovallan asetuksen voimaansaattamista. He ryhtyivät taistelemaan Neuvostovaltaa vastaan, vetäen tähän taisteluun mukaan uskovaisia. Näin siis eräät kirkonmiehet kävivät uskonnon varjolla itse asiassa poliittista taistelua tsaarin itsevaltiuden palauttamisen puolesta.

Papiston taantumuksellinen osa käytti uskovaisia hyväkseen neuvostovastaisiin, kansaa vastaan tähdättyihin tarkoituksiin. Tämä aiheutti Neuvostovallan taholta välttämättömiä vastatoimenpiteitä papiston taantumuksellisimpia aineksia vastaan.

Vastavallankumoukselliset ainekset niin kotimaassa kuin ulkomaillakin tulkitsivat nämä Neuvostovallan toimenpiteet uskonnon, uskovaisten ja kirkon "vainoksi".

Mutta kirkon omat edustajat ovat osoittaneet tämän parjauksen perättömäksi. Niinpä julkaisussa "Totuus uskonnosta Venäjällä", joka ilmestyi v. 1942 Moskovan metropoliitan, sittemmin patriarkka Sergein toimittamana, sanottiin:

"Lokakuun vallankumouksen jälkeisinä vuosina tapahtui Ve-

näjällä useita oikeudenkäyntejä kirkonmiehiä vastaan. Mistä näitä kirkonmiehiä tuomittiin? Yksinomaan siitä, että he, papinkaapua ja kirkon lippua verhonaan käyttäen, harjoittivat neuvostovastaista toimintaa. Ne olivat poliittisia oikeudenkäyntejä, joilla ei ollut kerrassaan mitään tekemistä uskonnollisten järjestöjen puhtaasti kirkollisen elämän kanssa eikä pappien puhtaasti kirkollisen toiminnan kanssa."

Ulkomaisen sotilaallisen intervention ja kotimaisen vastavallankumouksen tuho kansalaissodassa, sosialistisen rakennustyön menestykset ja kansan rajaton uskollisuus Neuvostovallalle — kaikki tämä ei voinut olla tekemättä vaikutustaan horjuvien pappien mielialoihin. Järkevimmät ja kaukonäköisemmät heistä vakuuttuivat siitä, että kansa tukee yksimielisesti neuvostovaltion toimenpiteitä ja että taistelun jatkaminen Neuvostovaltaa vastaan voi jättää heidät kokonaan kansan tukea vaille.

Pian Neuvostoliitossa oleva suurin kirkollinen yhteenliittymä, Venäjän kreikkalais-katolinen kirkko ryhtyi aktiivisesti tukemaan Neuvostovaltion sisä- ja ulkopolitiikkaa.

Heinäkuun 29 p:nä 1927 metropoliitta Sergei, joka oli silloin patriarkan sijainen, esitti yhdessä Synoodin muiden jäsenten kanssa vetoomuksen, jossa sanottiin:

"Me haluamme olla kreikkalais-katolisia ja samaan aikaan tunnustaa Neuvostoliiton isänmaaksemme, jonka ilot ja menestykset ovat meidän ilojamme ja menestyksiämme, vastoinkäymiset meidän vastoinkäymisiämme.

Pysyäksemme kreikkalais-katolisina, me muistamme velvollisuutemme olla Neuvostoliiton kansalaisia "ei vain pelosta, vaan myöskin omantunnon käskystä", kuten apostoli meitä opettaa."

Tämä metropoliitta Sergein lausunto sai osakseen papiston ja tavallisten uskovaisten hyväksymisen. Se edisti uskovaisten järjestöjen toiminnan kehitystä ja elpymistä.

4. USKONNOLLISET JÄRJESTÖT NEUVOSTOLIITON SUURESSA ISÄNMAALLISESSA SODASSA HITLERILÄISIÄ IMPERIALISTEJA VASTAAN

Neuvostoliiton suuressa Isänmaallisessa sodassa hitleriläisiä imperialisteja vastaan kaikki Neuvostoliiton uskonnolliset yhteisöt ja ensi sijassa Venäjän kreikkalais-katolinen kirkko esiintyivät täysin yksimielisinä koko neuvostokansan kanssa.

Monilukuisten uskontunnustusten edustajat vakuuttuivat omin silmin siitä, että vain neuvostovalta pystyi suojaamaan maan vapauden ja valtiollisen riippumattomuuden. Ilmeistä oli myöskin, että vain neuvostovalta pystyi pelastamaan Venäjän kreikkalais-katolisen kirkon, jota hitleriläiset anastajat uhkasivat.

Sota osoitti havainnollisesti kaikelle uskovaiselle väestölle, että fasistiset miehittäjät käyttivät väestön uskonnollisia tunteita ja uskonnollisia järjestöjä hyväkseen anastustarkoituksiinsa. He käyttivät kirkon palvelijoita tiedustelijoina ja vakoilijoina, kiinnittivät pyhäinkuvia ja ristejä hyökkäysvaunuihinsa ja lentokoneisiinsa saadakseen uskovaiset olemaan suuntaamatta aseensa näitä "pyhiä" esineitä vastaan. He pakottivat pappeja ylistämään saarnoissaan anastajien voimaansaattamaa "uutta järjestystä", kaikki tämä sai uskovaiset ja papiston vakuuttuneeksi siitä, että fasistit tahtovat käyttää kirkkoa hyväkseen neuvostokansan orjuuttamiseksi.

Fasistit laskelmoivat, että he saavat tukea Neuvostoliiton uskonnollisten järjestöjen ja uskovaisten taholta. Mutta heidän laskelmansa menivät täydellisesti myttyyn. Heidän ei onnistunut salata todellisia tarkoituksiaan ja aikeitaan. Temppelien ryöstö ja hävitys, sekä hitleriläisen päällystön vaatimuksia täyttämästä kieltäytyneiden pappien murhaaminen paljastivat fasistien katalat aikeet. Saksalaiset miehittäjät tuhosivat kuuluisan Kievin Lavran luostarin, hävittivät Lavrassa olleet museot, arkistot ja kirjaston ja ryöstivät mitä arvokkaimmat ainutlaatuiset kirkolliset muistoesineet.

Miehittäjät tuhosivat erittäin arvokkaan ja laatuaan ainoan Venäjän kirkon muistomerkin, Isfran kaupungissa olleen Uuden Jerusalemin luostarin, joka oli rakennettu 17. vuosisadalla patriarkka Nikonin aloitteesta.

Fasistit hävittivät ja ryöstivät kirkolliset muistomerkit ja kirkon kalleudet Novgorodissa, Staritsassa, Rzhevissä ja monissa muissa kaupungeissa.

Kaikki Neuvostoliiton uskonnolliset järjestöt asettuivat sodan päivinä horjumatta aktiivisesti tukemaan ja auttamaan neuvostohallitusta taistelussa ihmiskunnan vihollisia vastaan. Ne ryhtyivät laajaan isänmaalliseen toimintaan esittämällä kehoituksia ja vetoomuksia uskovaisille, keräsivät varoja hyökkäysvaunujen ja lentokoneiden rakentamiseen, lahjojen hankkimiseen punaisen armeijan sotilaille, orpojen, sairaiden, haavoittuneiden ja invaliidien auttamiseen.

Jo sodan ensimmäisinä päivinä patriarkan sijainen metropoliitta Sergei esitti papistolle ja uskovaisille vetoomuksen, jossa sanottiin:

"Meidän, kirkon paimenten, ei ole sellaisena aikana, jolloin isänmaa kutsuu kaikkia sankaruuteen, soveliasta jäädä vain vaiti ollen katselemaan, mitä ympärillä tapahtuu ja olemaan rohkaisematta pelkuria, lohduttamatta kärsivää, olemaan muistuttamatta horjuvalle velvollisuudesta ja Jumalan tahdosta"... "Kristuksen Kirkko siunaa kaikkia oikeauskoisia puolustamaan synnyinmaamme pyhiä rajoja."

Metropoliitta, nykyinen patriarkka Aleksej, pysyi Leningradin koko 900 päivää kestäneen saarron ajan tässä piiritetyssä kaupungissa. Hän suoritti jumalanpalveluksia, kehoitti uskovaisia taisteluun vihollista vastaan, tekemään lahjoituksia puolustuksen tarpeisiin. Metropoliitta Nikolai osallistui aktiivisesti valtion erikoiskomission työhön, joka oli asetettu tutkimaan hitleriläisten anastajien Neuvostoliiton alueella tekemiä ilkitöitä.

Kaikki muutkin Neuvostoliiton uskonnolliset yhteisöt — Gruusian kreikkalais-katolinen kirkko, Armeenian kirkko, Muhamet-

tilaiset, roomalais-katolilaiset, protestantit, vanhauskolaiset, baptistit ja muut suorittivat suuren työn keräämällä rahavaroja ja esineitä suurta vapautustehtävää suorittaneen neuvostoarmeijan tarpeisiin. Sodan aikana saivat monet erilaisten uskontokuntien edustajat J. V. Stalinilta henkilökohtaisen kiitoksen neuvostoarmeijalle antamastaan avusta.

Sodan jälkeisinä vuosina Venäjän kreikkalais-katolisen kirkon ja muiden uskonnollisten järjestöjen edustajat taistelivat yhdessä neuvostokansan kanssa aktiivisesti rauhan puolesta, sodan lietsojia vastaan, ystävyyden voimaansaattamisen puolesta kaikkien kansojen välillä.

5. USKONNONVAPAUS NEUVOSTOLIITOSSA

Uskonnonvapaus Neuvostoliitossa ilmenee konkreettisesti jumalanpalvelusten ja muiden uskonnollisten menojen esteettömässä harjoittamisessa.

Kreikkalais-katolisessa, roomalais-katolisessa ja protestanttisissa kirkoissa, moskeijoissa ja synagogeissa sekä rukoushuoneissa kaikkien uskontokuntien papit suorittavat jumalanpalvelusta avoimesti ja vapaasti. Kaikissa kirkoissa, missä se on kirkollisten tapojen mukaista, soitetaan kirkonkelloja esteettömästi. Paitsi järjestettyä jumalanpalvelusta papit käyvät uskovaisten kutsusta näiden kotona, missä suoritetaan jumalanpalvelusta tai muita uskonnollisia menoja.

Kreikkalais-katolisissa temppeleissä suoritetaan vapaasti vastasyntyneiden kastamista, avioparien vihkimistä sekä kirkollisia hautajaisia. Muhamettilaiset suorittavat moskeijoissaan paitsi jumalanpalveluksia vapaasti muita uskonnollisia menoja — kuukausipaastoa, uhreja, avioliiton solmimista, katolilaisilla, ja lutherilaiset käyvät esteettömästi ehtoollisella jne. Sama koskee täydellisesti kaikkia muitakin uskontunnustuksia.

Sellaisena uskonnollisena juhlapäivänä kuin on esimerkiksi pääsiäinen, jolloin uskovaiset kreikkalais-katolisen kirkon vanhojen tapojen mukaisesti tuovat kirkkoon siunattaviksi erikoisia pääsiäisleivonnaisia, voidaan kaikkialla nähdä joukottain uskovaisia, jotka ovat tulleet kirkkoon leivonnaisineen.

Uskonnonvapaus Neuvostoliitossa saa konkreettisen ilmauksensa uskonnollisen kirjallisuuden ja aikakausjulkaisujen esteettömässä julkaisemisessa, pappien jumalanpalvelusohjekirjojen, kirkkokalenterien yms. painattamisessa.

Niinpä kreikkalais-katolinen kirkko julkaisee kuukausittain "Moskovan Patriarkkakunnan aikakauslehteä", kreikkalais-katolisia seinä- ja pöytäkalentereita, oppikirjoja hengellisissä seminaareissa ja akatemioissa opiskeleville, metropoliitta Nikolain saarnoja ym.

Kirjoituskokoelma "Venäjän oikeauskoinen kirkko taistelussa rauhan puolesta" on ilmestynyt venäjän, englannin, ranskan ja saksan kielillä. Omia aikakauslehtiään julkaisevat myöskin Armenian kirkko ja evankeeliset kristityt — baptistit. Valtion kirjapainoissa painetaan sekä uskonnollisia julkaisuja että uskonnonvastaista kirjallisuutta. Paperia annetaan valtion varastoista kumpaankin tarkoitukseen.

Uskonnonvapaus saa ilmauksensa myöskin siinä, että kirkollisilla yhteisöillä on oikeus perustaa omia hengellisiä oppilaitoksiaan. Kreikkalais-katolisella kirkolla on Neuvostoliitossa kaksi hengellistä akatemiaa ja kahdeksan hengellistä seminaaria eri kaupungeissa. Oppilaitoksia on myöskin roomalais-katolilaisilla, muhamettilaisilla ja armeenialaisilla.

Eräänä uskonnonvapauden osoittajana Neuvostoliitossa ovat kymmenet mies- ja naisluostarit, joista sellaiset huomattavat luostarit kuin Troitse-Sergein Lavra Moskovan lähellä, Kievin Petsheran Lavra, Potshajevin Lavra ja Pihkovan-Petsheran luostari ovat tunnetut kaukana Neuvostoliiton rajojen ulkopuolellakin. Useimmilla luostareilla on maapalstoja, joissa munkit ja nunnat harjoittavat maanviljelystä tahi erilaisia käsityöam-

matteja. Ne luostarit, joilla ei ole maata, elävät uskovaisten lahjoituksista, ts. kirkollisesta toiminnasta kertyneillä tuloilla. Suurina juhlapäivinä kokoontuu mainittuihin luostareihin tuhansia uskovaisia eri puolilta maata.

Troitse-Sergein Lavrassa heinäkuun 18 päivänä 1951 vietettyyn alttarijuhlaan saapui patriarkka Aleksein kutsusta toistenkin ulkomaisten oikeauskoisten kirkkojen edustajia — Antiokian patriarkka Aleksander, Romanian patriarkka Justinianus, Bulgarian kirkon edustajana metropoliitta Kyrill seurueineen. Jumalanpalvelus suoritettiin juhlallisin menoin ja siihen osallistui suuri määrä uskovaisia.

Tuona päivänä kävi Lavrassa suuri määrä erilaisia valtuuskuntia, jotka olivat saapuneet Neuvostoliittoon eri maista, mm. kveekarien valtuuskunta Englannista. Valtuuskunnilla oli täysi mahdollisuus tutustua uskonnolliseen elämään Neuvostoliitossa.

Neuvostoliittoon tekemänsä matkan jälkeen antamassaan selostuksessa kveekarien valtuuskunta, kuten tunnettua, antoi myönteisen lausunnon uskonnonvapaudesta Neuvostoliitossa.

Neuvostoliitossa on koulu eroitettu kirkosta. Tämän vuoksi kouluissa ei opeteta uskontoa. Kansalaiset voivat saada uskonnonopetusta rukoushuoneissa, joissa ei vain toimiteta jumalanpalvelusta, vaan suoritetaan myöskin opetusta. Sitä paitsi voidaan uskonnonopetusta antaa yksityisesti kotona.

Tammikuun 23 päivänä 1918 annetun, uskonnon asemaa koskevan perustavan asetuksen pohjalla on Neuvostoliiton lainsäädäntö antanut lisäsäädöksiä uskonnollisten järjestöjen perustamisesta ja toiminnasta. Täysi-ikäiset uskovaiset kansalaiset, jotka kuuluvat samaan uskontokuntaan, voivat, jos heidän lukumääränsä nousee kahteenkymmeneen tai siitä yli, yhtyä uskonnolliseksi seuraksi uskonnollisten tarpeittensa yhteistä tyydyttämistä varten.

Tällä tavoin perustettu uskonnollinen seura saa valtion kanssa tehdyllä sopimuksella maksuttomaan käyttöönsä kirkon tai

rukoushuoneen ja jumalanpalvelukseen välttämättömät välineet. Ellei varsinaista kirkkoa tai rukoushuonetta ole, ne saavat luvan sopivan rakennuksen vuokraamiseen tahi rakentamiseen.

Uskonnollisilla järjestöillä on oikeus tarvitsemiensa rakennusten vuokraamiseen, ostoon tai rakentamiseen uskonnollisiin tarkoituksiin. Ne hankkivat käyttöönsä kuljetusvälineitä, perustavat työpajoja jumalanpalvelukseen tarvittavien välineiden valmistamiseen, esim. kynttilätehtaita, pyhäinkuvia valmistavia työpajoja jne.

Uskonnolliset järjestöt ovat uskovaisten vapaaehtoisia yhteenliittymiä ja ne tulevat toimeen yksinomaan omilla varoillaan, joita ne saavat uskovaisten vapaaehtoisista lahjoituksista, kynttilöiden, öljyn yms. tarvikkeiden myynnistä, uskonnollisista menoista (kastamisesta, vihkimisestä, ruumiinsiunauksista yms.) saaduista maksuista.

Yhteydenpitoa varten valtion ja uskonnollisten yhteisöjen välillä on Neuvostoliiton Hallituksen yhteyteen perustettu kaksi hallituksen elintä: Neuvosto Venäjän kreikkalais-katolisen kirkon asioita varten sekä Neuvosto uskonnollisia menoja koskevia asioita varten (viime mainittu yhteydenpitoa varten niiden uskonnollisten yhteisöjen kanssa, jotka eivät kuulu kreikkalais-katoliseen kirkkoon). Neuvostoliiton aluepiireissä ja tasavalloissa on mainituilla Neuvostoilla omat valtuutettunsa, jotka hoitavat siellä yhteyttä neuvostoelinten ja uskonnollisten järjestöjen välillä. Nämä valtuutetut suorittavat uskonnollisten yhteisöjen rekisteröinnin, järjestävät kirkkojen ja rukoushuoneiden luovuttamisen olemassaoleville ja vastajärjestetyille uskonnollisille järjestöille.

Edellämainitut Neuvostot pitävät yhteyttä Hallituksen ja uskonnollisten yhteenliittymien välillä, käsittelevät ja ratkaisevat kaikki kysymykset, joissa viimemainitut niiden puoleen kääntyvät. Ne laativat uskonnollisia järjestöjä koskevien lakisäädösten ja päätösten luonnokset, valvovat uskonnollisia yhtei-

söjä koskevien lakien ja päätösten oikeaa noudattamista. Nämä Neuvostot eivät mitenkään sekaannu uskonnollisten järjestöjen sisäiseen elämään eivätkä puutu niiden toiminnan kanooniseen ja dogmaattiseen puoleen. Edellämainitut Neuvostot ryhtyvät kaikkiin välttämättömiin toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä Neuvostoliiton perustuslain julistaman omantunnon vapauden turvaamiseksi SNTLn kansalaisille.

Tällä tavoin on ratkaistu kysymys uskonnonvapaudesta sekä kirkon ja valtion välisistä suhteista Neuvostoliitossa.

6. USKONNOLLISET JÄRJESTÖT NEUVOSTOLIITOSSA

Suurimmat uskonnolliset yhteenliittymät Neuvostoliitossa ovat Venäjän ja Gruusian kreikkalais-katoliset kirkot, joiden käytössä on yli 20.000 toimivaa kirkkoa. Moskovan patriarkkakunnan hoidossa on myöskin useita kreikkalais-katolilaisia venäläisiä seurakuntia ulkomailla — Amerikan Yhdysvalloissa, Kiinassa, Ranskassa, Saksassa, Belgiassa ja muissa maissa. Moskovassa toimivat Antiokian ja Bulgarian kreikkalais-katolisten kirkkojen edustukset.

Venäjän kreikkalais-katolisen kirkon johdossa on Moskovan ja koko Venäjän patriarkka, joka valittiin kirkolliskokouksessa v. 1945 maailman kaikkien oikeauskoisten kirkkojen edustajien osallistuessa. Gruusian kirkon johdossa on Katolikos — koko Gruusian patriarkka. Moskovan ja koko Venäjän patriarkan rinnalla on Pyhä Synoodi, johon kuuluvat vakinaisina jäseninä Moskovan, Leningradin ja Kievin metropoliitat.

Kirkon toimintaa johtaessaan patriarkka ja Synoodi pitävät ohjeenaan v. 1945 kirkolliskokouksessa hyväksyttyä "Asetusta Venäjän oikeauskoisen kirkon hallinnasta". Tässä asiakirjassa on täydellisesti esitetty se järjestys, jolla kirkkoa hallitaan sekä keskustassa että eri paikkakunnilla, korkeimman papiston sa-

moin kuin seurakuntapappienkin oikeudet ja velvollisuudet, ja samoin myöskin uskonnollisten yhteisöjen oikeudet ja velvollisuudet.

Uskonnon asemaa Neuvostoliitossa kuvaavana seikkana voidaan mainita se tosiasia, että ensi kertaa koko Venäjän kreikkalais-katolisen kirkon olemassaolon aikana sen päämies, patriarkka Aleksei, teki vuonna 1945 pyhiinvaellusmatkan Jerusalemiin.

"Kaikkein ylhäisimmät" ja "kaikkein vanhurskaimmat" tsaarin Venäjän vallanpitäjät eivät voineet Venäjän kreikkalais-katolilaisuuden tuhatvuotisen olemassaolon aikana antaa kirkon päälle sellaista mahdollisuutta, ja vasta Neuvostovallan myötävaikutuksella tyydytettiin ensi kerran patriarkan toivomus päästä pyhiinvaellusmatkalle kristittyjen pyhille paikoille.

Kreikkalais-katolilaisuuden jälkeen on islam Neuvostoliitossa kannattajien lukumäärään nähden eniten levinnyt uskonto. Muhamettilaisten yhteisöjen uskonnollista elämää johtavat mullat. Näiden välittöminä esimiehinä ovat muktasibit, jotka valitaan muhamettilaisen papiston ja uskovaisten kokouksissa hengellisten hallintojen jäseniksi.

Hengelliset hallinnot hoitavat kysymyksiä uusien moskeijojen avaamisesta siellä mihin tähän ilmenee tarvetta, nimittäin mullat ja muut papit. Nämä hallinnot valmistavat pappeja erikoisissa kouluissa, julkaisevat kalentereita ja muuta uskonnollista kirjallisuutta.

Neuvostoliitossa on neljä muhamettilaista hengellistä hallintoa: Tahskentissa (Uzbekian Sosialistinen Neuvostotasavalta), Ufassa (Bashkirian Autonominen SNT), Bakussa (Azerbaidshanin SNT) ja Buinakskissa (Dagestanian Autonominen SNT).

Se, että muhamettilaisilla on neljä uskonnollista keskusta, saa selityksensä maantieteellisistä ja historiallisista seikoista sekä eräistä uskontunnustusten eroavaisuuksista.

Vuonna 1945 huomattava ryhmä muhamettilaisia pappeja ja uskovaisia teki päämufti Babahanin johdolla pyhiinvaellusmat-

kan muhamettilaisten pyhään kaupunkiin Mekkaan. Tämä pyhiinvaellusmatka oli suuri tapahtuma Neuvostoliiton muhamettilaisten elämässä.

Kaukasiassa oleva kaupunki Etshmiadzin on ikivanhan Armeenian kirkon historiallinen hengellinen keskus. Tämän kirkon ylin johtaja on patriarkka, kaikkien armeenialaisten Katolikos, joka valittiin Armeenian kirkolliskokouksessa vuonna 1945 ulkomailla olevien armeenialaisten seurakuntien osanotolla.

Neuvostoliiton läntisillä seuduilla, pääasiassa Liettuan Neuvostotasavallan alueella, on huomattavasti levinnyt roomalaiskatolilainen kirkko, jonka johdossa on arkkipiispa.

Latvian ja Eestin neuvostotasavalloissa on melkoinen määrä lutherilaisia seurakuntia, joilla on oma hiippakuntansa.

Muista kannattajiensa lukumäärään nähden huomattavimmista uskontunnustuksista on mainittava ns. vanhauskoinen kirkko, jota johtaa Moskovan ja koko Venäjän arkkipiispa, sekä evankelisten kristittyjen — baptistien kirkko, jonka johdossa on Yleisliittolainen Neuvosto.

Evankelisten kristittyjen — baptistien, Yleisliittolainen Neuvosto on toiminnassaan yhteydessä samanmielisten ulkomaalaisten järjestöjen kanssa. Niinpä vuonna 1946 tuon neuvoston edustajat matkustivat Ruotsiin ja Suomeen osallistuakseen näiden maiden baptistien neuvottelukokouksiin.

Muita kannattajamäärältään huomattavia uskontoja Neuvostoliitossa on juutalaisten uskonto, jolla ei ole yhtenäistä uskonnollista keskusta, ja buddhalainen — Burjat-Mongolian Tasavallan alueella. Sitä johtaa oma hengellinen hallintonsa.

Paitsi edellä lueteltuja uskonnollisia järjestöjä on Neuvostoliitossa kannattajamäärältään vähäisiä uskonnollisia järjestöjä — adventisteja, metodisteja, ym. Kannattajiensa vähälukuisuudesta huolimatta ne nauttivat kaikki samanlaisia oikeuksia kuin muutkin uskonnolliset järjestöt.

7. ULKOMAALAISTEN VALTUUSKUNTIEN LAUSUNTOJA USKONNON ASEMASTA NEUVOSTOLIITOSSA

Neuvostoliitossa on viime vuosina käynyt maailman kaikkien kreikkalais-katolisten kirkkojen edustajia. Siellä on käynyt useasti myöskin anglikaanisen kirkon ja muiden kirkkojen edustajia.

Kaikilla heillä on ollut täysi mahdollisuus henkilökohtaisesti tarkkailla Neuvostoliitossa toimivien uskonnollisten järjestöjen elämää. Idän kreikkalais-katoliset patriarkat, Aleksandrian ja Antiokian, Konstantinopolin ja Jerusalemin patriarkkojen edustajat, Yorkin arkkipiispa ja useat muut mitä huomattavimmat kirkon edustajat ovat saamiensa vaikutelmien perusteella sekä suullisesti että kirjallisesti antaneet myönteisiä lausuntoja uskonnonvapaudesta Neuvostoliitossa.

Neuvostoliitossa käyneillä monilukuisilla maallikkovaltuuskunnillakin on ollut täysi mahdollisuus tutustua uskonnon asemaan Neuvostoliitossa. Useimmat niistä ovat käyneet jumalanpalveluksissa tahi keskustelleet uskonnollisten järjestöjen johtajien, tavallisten pappien ja uskovaisten kanssa. Toukokuussa 1951 Neuvostoliitossa kävi englantilainen työläisvaltuuskunta. Lontoossa vuonna 1951 julkaistussa valtuuskunnan selostuksessa sanotaan uskonnon asemasta Neuvostoliitossa:

"Uskonto on vapaa eikä uskontoa tunnustavia ihmisiä vainota. On myöskin vapaus olla tunnustamatta mitään uskontoa. Kreikkalais-katolisessa kirkossa ja baptistikirkossa näimme paljon lapsia, joita oli paljon myöskin roomalais-katolisissa kirkoissa. Kirkolliset menot toimitetaan vilpittömästi ja arvokkaasti. Stalingradissa oli jälleenrakennettu kaksi tuhottua kirkkoa."

Tämän valtuuskunnan jäsen John Wilson kirjoitti samassa selostuksessa:

"Kävin baptistikirkossa, jossa minut esiteltiin pastorille, sihteerille ja kahdelle kirkkovanhimmalle. Sakaristossa oli paljon uskonnollisia kirjoja ja seinät olivat koristetut uskonnollisilla teksteillä, jotka, kuten havaitsin, olivat minulle ennestään hy-

vin tunnettuja. Pastori sanoi minulle, että hallitus ei sekaannu kirkon asioihin ja että se nauttii täyttä vapautta saarnoissaan ja raamatun opin levittämisessä. Hän näytti minulle raamatun käännöstä englannin ja venäjän kielellä ja ilmoitti minulle, että näitä kirjoja on saatavissa neuvostokustantamosta Leningradista. Pastorilla oli kappale v. 1926 painettua raamattua sekä tarvittava virsikirja.

Kysyin: 'Kuinka paljon Venäjällä on baptisteja?' Hän ilmoitti minulle, että heitä on lähes 500.000 ja että on myöskin olemassa monta kirkkoa. Minulle oli erittäin mielenkiintoista saada kuulla häneltä, että he pitävät yhteyttä Ison-Britannian baptistiliittoon."

Heinäkuussa 1951 Neuvostoliitossa kävi amerikkalainen ammattiliittovaltuuskunta. Valtuuskunta kirjoittaa Neuvostoliiton matkaltaan saamistaan vaikutelmista:

"Vakuutuimme siitä, että Neuvostoliitossa on täydellinen uskonnonvapaus. Jokaisessa kaupungissa, jossa kävimme, näimme kirkkoja ja niissä käyviä ihmisiä. Eräät edustajamme, jotka ovat katolilaisia, kävivät kahtena sunnuntaina roomalais-katolisessa Pyhän Ludvigin kirkossa Moskovassa. He tapasivat siellä toisellakin kerralla samoja ihmisiä, joita olivat nähneet ensimmäisellä kerralla. Nämä ihmiset selittivät, että he ovat koko ikänsä käyneet kirkossa Moskovassa, että he käyvät siellä säännöllisesti eikä kukaan estä heitä sitä tekemästä...

Juutalaiset synagogat toimivat esteettömästi koko maassa kreikkalais-katolisen, roomalais-katolisen ja muiden kirkkojen rinnalla. Saimme tietää, että juutalaista kulttuuria ja uskontoa kehitetään laajassa mitassa juutalaisten kansallisella alueella Birobidzhanissa, missä juutalaisilla on omat lehtensä ja koulunsa ja missä lapsille opetetaan hebrean kieltä."

Neuvostoliiton Perustuslaki, joka on julistanut uskonnon vapauden ja kaikkien uskontojen tasavertaisuuden lain edessä, on tehnyt lopun uskonnollisista riidoista maan kansojen välillä ja lujittanut niiden välistä ystävyyttä.

Neuvostokansa on yhtenäinen ja lujasti yhteenliittynyt monikansallinen perhe, jota eivät raatele luokkayhteiskunnalle ominaiset ristiriidat, uskonnolliset ristiriidat mukaanluettuina.